

Základy občanského práva II

Daniel Bartoň

Univerzita Karlova
Evangelická teologická fakulta

Základy práva, 12. prosince 2015

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana
spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Prameny a
literatura

Závěr

Přehled přednášky

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věcí

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věcí

Prameny a literatura

Závěr

Právní jednání

- ▶ NOZ upouští od socialistického konceptu *právních úkonů* a vrací se k termínu *právní jednání*
- ▶ § 545 NOZ: *Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.*
- ▶ NOZ právní jednání nedefinuje, ale je zřejmé, že by mělo splňovat následující náležitosti:
  - ▶ vůle jednající osoby
  - ▶ vážnost
  - ▶ svoboda
  - ▶ určitost a srozumitelnost

Neplatnost právních jednání

- ▶ § 574 NOZ: *Na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.*
- ▶ § 578 NOZ: *Chyby v psaní nebo v počtech nejsou právnímu jednání na újmu, je-li jeho význam nepochybný.*
- ▶ § 580 NOZ: *Neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.*

Následky neplatnosti

- ▶ § 586 NOZ: *(1) Je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba. (2) Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.*
- ▶ § 588 NOZ: *Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.*

Relativní neúčinnost

- ▶ Dříve odporovatelnost
- ▶ § 589 NOZ: *Zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli právně účinné.*
- ▶ Nutno podat odpůrčí žalobu

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věci

Prameny a literatura

Závěr

Právní události

- ▶ **Právní událost** – druh mimovolní právní skutečnosti, která nastává objektivně, přičemž následky, které jsou s ní spojeny, jsou v souladu s normami práva
- ▶ Pravidla počítání času (§§ 605–608 NOZ)
- ▶ Promlčení a prekluze

Spotřebitel

§ 419 NOZ: *Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.*

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Prameny a literatura

Závěr

Podnikatel (§ 420 NOZ)

1. Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.
2. Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.

Zákaz zneužití postavení (§ 433 NOZ)

1. Kdo jako podnikatel vystupuje vůči dalším osobám v hospodářském styku, nesmí svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.
2. Má se za to, že slabší stranou je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním.

Další principy

- ▶ Veškerá sdělení vůči spotřebiteli musí podnikatel učinit jasně a srozumitelně
- ▶ Lze-li obsah smlouvy vyložit různým způsobem, použije se výklad pro spotřebitele nejpříznivější
- ▶ K ujednáním odchylovajícím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží

Zneužívající klauzule

- ▶ § 1813 NOZ: *Má se za to, že zakázaná jsou ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele. To neplatí pro ujednání o předmětu plnění nebo ceně, pokud jsou spotřebiteli poskytnuty jasným a srozumitelným způsobem.*
- ▶ § 1815 NOZ: *K nepřiměřenému ujednání se nepřihlíží, ledaže se jej spotřebitel dovolá.*

Speciální úpravy

- ▶ Smlouvy uzavírané distančním způsobem
- ▶ Smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory
- ▶ Dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby (*timeshare*)
- ▶ Spotřebitelské úvěry a hypotéky

Co je zastoupení?

- ▶ **Zástupce** – ten, kdo je oprávněn právně jednat jménem jiného
- ▶ Práva a povinnosti vznikají přímo zastoupenému (nikoliv zástupci)
- ▶ Rozlišujeme smlouvu o zastoupení a plnou moc
- ▶ Rozlišujeme
  - ▶ Smluvní zastoupení; prokura
  - ▶ Zákonné zastoupení
  - ▶ Opatrovnictví

Zákonné zastoupení a opatrovnictví

- ▶ Sledují ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv
- ▶ Zákonný zástupce nesmí odejmout zastoupenému **věc zvláštní obliby**, ledaže to odůvodňuje ohrožení jeho života či zdraví, a jedná-li se o nezletilého, který není plně svéprávný, také jiný závažný důvod (obdobně při pobytu v různých zařízeních)
- ▶ § 461 (1) NOZ: *Spravuje-li zákonný zástupce nebo opatrovník jmění zastoupeného, náleží mu běžná správa takového jmění. Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se jměním zastoupeného schválení soudu.*
- ▶ Zákonný zástupce ani opatrovník nemůže požadovat od zastoupeného odměnu za zastoupení (kromě případů kdy spravuje jmění)

Opatrovnictví

- ▶ Soud jmenuje opatrovníka člověku (**opatrovanci**), je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem
- ▶ Opatrovník je jmenován zejména v následujících situacích:
  - ▶ omezení svéprávnosti
  - ▶ zdravotní stav působící obtíže při správě jmění nebo hájení práv
  - ▶ neznámý pobyt
  - ▶ neznámý člověk
  - ▶ střet zájmu zákonného zástupce a opatrovníka (**kolizní opatrovník**)
  - ▶ dítě, které to potřebuje

Povinnosti opatrovníka

- ▶ Udržovat s opatrovancem vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení, projevovat o opatrovance skutečný zájem, jakož i dbát o jeho zdravotní stav a starat se o naplnění opatrovancových práv a chránit jeho zájmy
- ▶ Vysvětlit opatrovanci srozumitelně povahu a následky rozhodnutí, která činí
- ▶ Naplňovat opatrovancova právní prohlášení a dbát jeho názorů, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání; není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance
- ▶ Dbát, aby způsob opatrovancova života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním opatrovancovým představám a přáním

Další opatrovnické instituty

- ▶ **Veřejný opatrovník** – obec, kde má opatrovanec bydliště (nebo právnická osoba touto obcí zřízená k plnění úkolů tohoto druhu)
- ▶ **Opatrovnická rada** – konzultativní a kontrolní orgán volený schůzí osob blízkých opatrovanci a jeho přátel; vykonává dozor nad činností opatrovníka a zaujímá stanoviska k některým důležitým rozhodnutím (pokud není ustavena, vykonává tuto činnost soud)
- ▶ Opatrovnictví právnické osoby

Pojem věci

- ▶ **Věc** – vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí
- ▶ **Veřejný statek** – věc určená obecnému užívání
- ▶ **Plod** – to, co věc pravidelně poskytuje ze své přirozené povahy
- ▶ **Užitky** – to, co věc pravidelně poskytuje ze své právní povahy
- ▶ Věcí není lidské tělo (ani jeho části) ani živé zvíře
- ▶ **Součást věci** – vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být odděleno, aniž se tím věc znehodnotí
- ▶ **Příslušenství věci** – vedlejší věc vlastníka věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení

Dělení věcí

- ▶ **Věc hmotná** (ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu) x **věc nehmotná** (právo či jiná věc bez hmotné podstaty)
- ▶ Věc movitá x věc nemovitá
- ▶ Věc zastupitelná x věc nezastupitelná
- ▶ Věc zužitelná x věc nezužitelná

Prameny a literatura

- ▶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- ▶ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, dostupná např. na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
- ▶ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>
- ▶ Komentáře k občanskému zákoníku (C. H. Beck, Wolters Kluwer)

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Prameny a literatura

Závěr

Závěr

- ▶ Dotazy
- ▶ Příště: rodinné právo

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Prameny a literatura

Závěr